

SAĞLAM YERİN TAMİRİ

“GÖRÜNEN YILDIZ DEĞİL
YER YER DELİNMIŞTİR FELEK”

CENGİZ AYDOĞDU, Biyografi eklenecek.

CENGİZ AYDOĞDU

SAĞLAM YERİN
TAMİRİ

“GÖRÜNEN YILDIZ DEĞİL
YER YER DELİNMIŞTİR FELEK”

işaret

İŞARET YAYINLARI: XXX

Araştırma - İnceleme

Eserin Adı ve Yazarı

SAĞLAM YERİN TAMİRİ

“Görünen Yıldız Değil Yer Yer Delinmiştir Felek”

CENGİZ AYDOĞDU

1. Baskı: İstanbul, 2017

© Cengiz Aydoğdu - İşaret Yayınları

Yayın Yönetmeni

Dr. İsmet Uçma

Editör

Mehmet Ali Uçma

Redaksiyon

Hüseyin Altuntaş

Mizanpaj

DBY Ajans

Kapak Tasarımı

Sercan Arslan

Baskı-Cilt

Şenyıldız Yay. Matbaacılık Ltd. Şti.

Gümüüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi No: 19/102

Topkapı / İstanbul Tel: 0212 483 47 91-92

(Sertifika No: 11964)

ISBN 978-975-350-356-3

Sertifika no: 15826

Mizanpaj programı: InDesign

Karakter: Utopia Std

Font/Satır arası

Metin: 10,5/14,2 pt.

Dipnotlar: 9/12 pt.

İŞARET YAYINLARI

Hobyar Mah. Ankara Cad. Ünal Han No: 21/1

34110 Çağaloğlu / İstanbul

Tel: +90 212 519 17 28 - 528 30 63 Faks: +90 212 528 30 59

isaret@isaretyayinlari.com.tr • www.isaretyayinlari.com.tr

*Görünen yıldız değil, yer yer delinmiştir felek,
Gün yüzünün hâsretiyle, tâ-i âhımdan benim.*

Necâtî

İçindekiler

Başlarken.....	9
Hayatımızın Mihveri Medeniyetimizin Mihrabı	15
Bir Minval Üzre Sağlam Durmak.....	20
Aşıkâr Sır; Bizim Yaramız.....	24
Tarihe Sığmayan Mehabetin Hüznü	28
Bilgininin Zaferi Yaraları Soğutur	31
Unutulmuş Ne Varsa... ..	33
Hiç Eser Kalmamış Eski Halinden.....	37
Türkiye’de Muteber Olmanın Şartı Var mıydı?	40
İlim Maluma mı Tâbi İdi...? Ne İdi?	43
Bu Memleket Pis Bir Kedi Gibi.....	46
Pişmanlık Tövbe Değildir	50
Bilen Bilir Kırık Yerim Neremdir.....	54
Bir İhtimal Daha Var... ..	57
Sözümüz Halimiz Bayrağımız	61
Samimiyetiniz Kadar Hürriyetiniz Vardır	64
Müşkül Odur ki Suret-i Hak’tan Zuhûr Ede	69

El Vurup Yâremi İncitme Tâbip.....	71
Modern İnsan Geleceğin Tutsağı mı.....	75
Dünyayı Bir Dünya Savaşı Geriden Takip Etmek... ..	78
Kalbimize Sığınlar ve Sığınanlar... ..	82
Kardeş Çarpması	86
Gönülden Geçirmek.....	90
Korkacak Kadar Cesur Olmak.....	92
Sessizlik Fitnessi	96
Hayat Tarzımızın Lisânı-ı Hâli.....	99
Hedefi Olmayan Geminin Rüzgarı.....	104
Gençliğim Eyvah!.....	107
Vazgeçmek Bizim Bir Parçamız.....	110
Popülizmin Hizasında Seviye Aranmaz.....	114
Bizim Soğuk Savaşımız Ne Zaman Biter ki	117
Fena Halde İnsan	121
12 Eylül; Yerel Hüznün Küresel Kayıp.....	123
Soğuk Savaş'tan Soğuk Barış'a Bir Hazin Eyvah	128
Bereket Millet Sağlam.....	131
Bir Türlü Kendi Sesini Bulamamak.....	134
Zamanı Okumak Zamana Uymak.....	137
Haksızlığın Hakkı Olabilir mi?.....	142
Hatıralar Ne İşe Yarar ki?	145
Dünyaya Metelik Vermemek.....	148
Zor Olanı Ortada Durmaktır.....	152
Son Söz Niyetine.....	154

Başlarken...

12 Eylül 1980 sabahı benim için Dedemin gözyaşları ile başladı. O unutulmaz Cuma seherinde Dedemin sesine uyandım; ağlıyordu. “Devlet düşmüş Oğlum” dedi kaygılı bir sesle. Çok sonra anlayıp adını koyacağım bir şekilde sesinde Anadolu insanının o tarihî güceniikliğı ve çok güvendiğı devletine dair kaygı vardı. O gün o saatte bakmasını ve görmesini bilseydim eğer Dedemin yüzünde milletimizin asırlık kederini, endişesini, tereddüdünü ve güven arayışının izlerini okuyabileceğimi zamanla anlayacaktım.

Tek parti dönemini, Menderes’i ve 60 İhtilalini yaşayan Dedem, sadece 74 Kıbrıs harekâtı esnasında biraz heyecanlanmıştı. Çünkü Dedem Menderes’le beraber darağacına çekilen milyonlardandı ve o insanları ancak bir fetih heyecanlandırabilirdi. Ve o 12 Eylül sabahı sanki yirmi yıl önceki darağacını yeniden görmüş gibi kederliydi.

Sokakları tutan askerler, sabah namazı için çıkan Dedemi, kendisinin ifadesi ile, “Sokağa çıkmak yasak amca. Asker idareye el koydu. Evine dön” diyerek geri çevirmişler. Aksaray’ın Kırca Mahallesindeki Başçeşme civarı (ve tabii ki bütün şehir) askerlerce kontrol altına alınmıştı.

Hemen kalktım ve radyoyu açtım. Evimizde televizyon yoktu. Bütün ev ayaklanmıştı. Annem meraklı gözlerle bizi izliyor ve

ne diyeceğimi bekliyordu. Dışardan ninemin sesi geliyordu. Bir şeyler söylüyor ne dediği tam anlaşılmıyordu. Hepimiz radyoya odaklanmıştık. Radyodan çıkacak ses, sanki bütün her şeyin ve hepimizin dikkati haline gelmişti.

Önce bir müzik gürültüsü odayı doldurdu. Gürültü diyorum zira bizim için öyleydi. Ne kadar güzel icra edilirse edilsin bütün kahramanlık türküleri ve marşları o anda bizim için gürültüden ibaretti. Çünkü hepimiz sadece merak ettiklerimizi duymaya hazırдық; açar açmaz o konuyu söylemesini beklemeye başlamıştık. Fazla beklemedik. Galiba her yarım saatte birkaç cümle ile durum açıklanıyordu.

Müzik sesi kesildi ve bir erkek sesi konuşmaya başladı. Konuşanın TRT spikeri Mesut Mertcan olduğunu daha sonra öğrenecektim. Mevcut durum açıklanıyordu. Dikkatimi çeken şey, 'emir komuta zinciri içinde' ifadesi oldu. Rahatlamıştım. 'Dede hayırlısı olur İnşallah. Mesele anlaşıldı' dedim. Evet ordu idareye el koymuştu ve herhangi bir 'cunta' oluşumu değil TSK emir komuta zinciri içinde hareket etmişti. O gün için bunun ne demek olduğunu biliyordum. Bir şekilde devlet işleyişi kendi hiyerarşisini az çok koruyacak demektir bu. Veya ben öyle düşündüm.

12 Eylül 1980 günü Cuma idi. Cuma namazı vakti yaklaşınca hoparlörlü araçlarla herkesin evine en yakın camiye gidebileceği duyuruldu ve zaten camilerde de salalar verilmeye başlandı. Ve biz, konu komşu, vakti gelince çevreyi kolaçan ederek sokağa çıkmaya başladık. Caminin önünde namazdan sonra küçük kamyonetlerle ekmek dağıtıldığını hatırlıyorum. Aynı gün saat 15 de sokağa çıkma yasağı kaldırıldı. Radyo ve televizyondan Kenan Evren, Milli Güvenlik Konseyi Başkanı sıfatıyla 'el koymanın' bildirisini okudu. Sonrası malum. Tarihlerin yazdığı gibi.

Yok... Hayır... Malum diyorum ama malum falan değil. Tarihlerin yazdığı gibi hiç değil. Tarihlerin yazmadığı gibi. Çünkü tarihler yazmadı. Tarihler, evet, bir şeyler yazdı ama yazılacak o kadar çok şey vardı ki... Hiçbiri yazılmadı. Zaten o devirlerde

tarikhler yazılacak şeyleri yazamazdı. Hâlâ da yazamadı. Yazılmadı. Belki de yazmaya kıyamadık. Bir hayal kırıklığı, bir kalp kırıklığı nasıl yazılabilirdi ki. 12 Eylül öncesinin, 12 Eylül'ün ve sonrasında tarihi bir bakıma Türkiye'de idealizme yani gençliğe yani ülkenin geleceğine nelerin reva görüldüğünün tarihidir.

Türkiye'nin Cumhuriyetten sonra ortaya koyabildiği en sahih gelecek tasavvuru 12 Eylül öncesi gençliğinin gördüğü rüya idi. Daha iyisini tasavvur edemedik. Zaten 12 Eylül'le bütün tasavvurlara da el konuldu. Muhayyileler kilit altına alındı.

...

Devlet-i Âliye'nin kaybı bizi sadece coğrafyasız değil dil-siz de bıraktı sanki. Topraklarımızla beraber sanki lügatimizi de kaybettik. Lügatin kaybı iletişimin sarsılması demektir. Konuşmakla beraber susmayı da kaybedersiniz. Şiiri, şarkıyı, türküyü, narayı, bağırıp-çağırmaı, ağlamayı, inlemeyi, yani insan ünsiyetine dair pek çok şeyi eski yerinde bulamazsınız. Cumhuriyet döneminde susmayı belki ama konuşmayı becerdiğimizi söyleyemeyiz sanki. Konuşamayınca yazamadık da çünkü yalnızca söylenebilen şey yazılabilir.

27 Mayıs 1960'daki yüz karasından sonra işlerimizi yoluna koyma gayretleri içindeyken Türkiye efkâr-ı umumiyesi 'gençlik' ile tanıştı. Ateş gibi sorular peşinde, zihinlerindeki aevli cevaplarla sokakları dolduran yürekleri avuçlarında heyecanlı gençler.

Tarihte görülen bütün heyecanlar gibi bizim heyecanımız da her türlü yönlendirmeye ve kullanılmaya açıktı. Belki de evet öyle oldu. Heyecanımız başımıza olmadık işler açtı. Ama bütün acemi heyecanına rağmen o nesil Türkiye'nin samimi umduydu. 12 Eylül gecesi elleri silahlarının kabzasında sokağa çıkıp başkalarının çıkmasını yasaklayanlar büyük bir sakarlıkla o samimi umudu da yargıladılar. Umut yargılanabilir mi yahu? Yargıladılar işte.

12 Eylül'ün Türkiye'ye asıl maliyeti işte bu yargılamadır. Çünkü bu yargılama hoyratlığı yalnızca mahkeme salonlarında

kalmadı; her yere sirayet etti. Umutlu olmaktan korktu insanlar. İddia sahibi olmaktan imtina eder hale geldi herkes. Çünkü iddia demek umut demektir.

Peki insanlar iddialarını ve tabii umutlarını terk mi ettiler. Zannetmiyorum elbette. Ama iddia ve dava sahibi olmanın değeri o kadar düşürüldü ki. Herkes en azından iddiası ve davası yokmuş gibi görünmeyi çıkar yol olarak gördü.

Hemen her konuda ucu şahsiyetsizlik ve haysiyetsizliğe doğru evrilen her şeyi hoş görme salgını yayıldı, her yeri kapladı. Haklılık haksızlık, doğruluk, yanlışlık, dürüstlük, eğrilik... her değer bir ölçüsüzlük içinde hatta adalet ve zulüm bile bir hoşgörüsü içinde flulaştı. Bu sis içerisinde adam olmak değil adamdan sayılmak muteber sayılır olmuştu.

Artık herkes dünyayı değiştirmekten değil onunla bütünleşmekten söz eder hale geldi. Ve dünya ile bütünleştik. Ekonomik olarak, kültürel olarak, askeri olarak, siyasi olarak, hatta dini olarak... bütünleştik. Dinler arası diyalog veya medeniyetler ittifakı gibi konulara nerden geldik sanıyorsunuz.

Bu değersizlik ve kıymetsizlik içinde gemisini yürüten kaptan olunca gemisini yürütmek isteyen herkes bütün değerlerini rağbette olan renge boyamaktan çekinmedi. Boyanmayanların üzerinden 28 Şubat geçti. İnsan türünü olabildiğince sahtekâr ve kişiliksiz duruma sokan yüzüzlük ve şerefsizlik işte bu iklim içinde 'canım işte ne olacak' boş vermişliğinin gölgesinde neşv ü nema buldu. Dünyaya açıldık ve dünya ile bütünleştik...

12 Eylül öncesi ve sonrasını yaşayanlar yukarıda söylediklerimin ne demek olduğunu anlıyorlardır. Gerçi bütün bunlar ülkemizde başarı hikayesi olarak da anlatılabiliyor. Ben hiçbir değer ve kıymet atfetmeden sadece hatırlatmak için söylüyorum. Çünkü unuttuk. Unutuyoruz. Yeni oluşan dengeler içinde eski halimizi hatırlayamıyoruz. Hatırlayamayınca da yeni hâl her durumda ve bütün yönleriyle eskisinden daha iyiymiş gibi bir tutum takıyoruz. Oysa işin püf noktası eskinin veya yeninin iyi

ya da kötü olmasında değil değişeni ve değişmeyi tam olarak anlayabilmekte.

Elinizde tuttuğunuz bu metin, bu istikamette bir anlama arayışıdır.

Ben 12 Eylül öncesini yaşayan nesildenim. 78 kuşağı tabirini benimsemiyor ve hoş bulmuyorum. 68 kuşağı denilebilir belki ama 78 kuşağı denemez bence. Çünkü 12 Eylül öncesini yaşayan nesil böyle fantastik isimlendirmelere sığmayacak kadar vüs'atlı ve reel şeyler yaşadılar. Hani o meşhur Oscar Wilde hikayesinde olduğu gibi; kasabanın balıkçısı her akşam lokale gelip deniz kızı gördüğünü ballandıra ballandıra anlatmış. Bir gün gerçekten deniz kızı görmüş. O akşam arkadaşları sormuşlar, 'Ee bugün ne gördün' diye sormuşlar. Hiç mutadı olmadık şekilde bir köşeye sessizce ilişen balıkçı, omuzlarını silkerek, 'Hiç' demiş, 'Hiçbir şey görmedim.'

12 Eylül öncesi nesli de öyle şeyler yaşadılar ki anlatmak yerine sükûtu seçtiler. Gerçi son devir Fatih türbedarı Ahmed Amiş Efendimizin dediği gibi, 'bizim sükûtumuzdan bir şey anlamayan, kelimamızdan da bir şey anlamaz'dı ya...

Ama ben yine de anlatmamız lazım diye düşünüyorum. Çünkü işin doğrusu bizler 12 Eylül sonrasında yerimizden edildik; zihin coğrafyamızda yersiz yurtsuz kaldık... evet, bir yere gidemedik; hiçbir zaman gitmek de istemedik lakin artık burada olduğumuzu da söyleyemiyorum; burada da değiliz sanki. Çünkü yetmişli yıllar idealizmini unutmamız mümkün olmadı. Unutamayınca da küreselleşme sonrası 'düzen'e intibak edemedik.

Bizim neslin mesela 28 Şubat'ı anlaması imkansız yakındı. Öyle de oldu. Anlamadık. Kabul etmedik. Hoş kimse bizi muhatap da almadı zaten. Muhatap olma kabiliyeti gösterme ihtimali taşıyanlarımız da kolayca bertaraf edildiler. Çünkü bizim neslin asla beceremediği ve beceremeyeceği şey 'kalleşlik'ti. Ne yazık ki bilhassa 28 Şubat sonrasında kalleşlik hayat tarzı haline geldi. Mesela FETÖ'ye kalleşliğin kurumsallaşmasıdır diyebiliriz rahatlıkla.

12 Eylül öncesi neslinin beceremediği şey aslında 28 Şubat sonrasında küreselleşti. İletişim devrimi, internet ve sosyal medya bütün 'birey'leri bir anda hem gösterinin içine attı hem de her şeyin izleyicisi haline getirdi. Artık kitesellik, ulusallık, yerellik veya evrensellik gibi kavramlar yeniden tanımlamaya muhtaç hale geldi. Çünkü şimdi hepimiz, internetle ulaşılan, tanımlanamayan devasa bir büyüklüğün parçası haline geldik. Yani 12 Eylül öncesi nesli, artık küreselleşen bu 'şey'in beceriksizi.

Ama biz, inat ediyoruz; o 'şey' hususundaki kabiliyetsizliğimizi koruyacağız.

Cengiz Aydoğdu

Aksaray, 27 Eylül 2017

Hayatımızın Mihveri Medeniyetimizin Mihrabı

“ Hatırlama, ilerlemiş medeni halklar ile geri kalmış ilkel halkları birbirinden ayıran temel farktır. Medenî halkların anıları vardır. Önemli olaylarını hatırlayan halklar, tarih dediğimiz şeye sahip olurlar. ”

(Aliya İzzetbegoviç)

Dünya dönüyor; insanlar nasıl algılayıp ne düşünürse düşünsün dönüyor. Sanki biz olsak da olmasak da adına dünya dediğimiz gezegen, yerküremiz kendi hâlince, kendi seyrine devam ediyor. İnsanlardan bazıları dünyayı kendilerinin döndürdüğünü zannetse de fark etmiyor. Lâkin insanlar arasında da bir başka dünya dönüyor; onların kendi dünyaları... o da bir şekilde dönüyor. İşte, insanlar arasında dönen bu dünya içindeki ‘uygar dünya’ diye soyutlanan can sıkıcı insani kurgusal evren yakın dediğimiz çağlarda hız kazanan değişim ve dönüşüm rüzgarlarının zihnî ikliminde teşekkül eden bir süreç üzre dönüyor hâlâ.

Adına modernizm de desek post-modernizm de desek fark etmiyor. Aydınlanma düşüncesinin tesirleri hemen her yere ve her şeye bir şekilde bulaşıyor. Ne var ki, kökenleri ilk çağlara